

DIREKTORATET FOR FORVALTNING OG  
ØKONOMISTYRING

Postboks 7154 St. Olavs plass  
0130 OSLO

**DATO**  
18.06.2025

**REFERANSE**  
2025/2793-2

**EIENDOMSNUMMER/-NAVN**

**DERES DATO**  
06.05.2025

**DERES REFERANSE**  
25/33

**SAKSBEHANDLER**  
Birgitte Ørbeck, Bærekraft og spesialfag

## 25/33 Høringsinnspill - krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder

### Innledning/overordnet

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og Etisk handel Norge (EHN) har utarbeidet forslag til nye «standardformulerte kontraktsvilkår, krav og kriterier» for bærekraftige leverandørkjeder og ønsker innspill på forslagene innen 3. juni 2025.

Statsbygg har noen kommentarer til forslagene. Statsbygg ser det mest hensiktsmessig å kommentere forslagene i en litt annen rekkefølge enn de er omtalt i høringsdokumentet.

Statsbygg er en statlig forvaltningsbedrift underlagt Digitaliserings- og forvaltnings-departementet. Entrepriser står for en vesentlig del av Statsbyggs anskaffelser: i 2024 var investeringsnivået i byggeprosjekter på 13 759 millioner kroner. Statsbygg organiserer, planlegger og gjennomfører om lag 160 byggeprosjekter til enhver tid, hvorav 20-30 større prosjekter blir ferdigstilt hvert år.

Statsbygg ser positivt på at DFØ og EHN har utarbeidet forslag til nye bestemmelser for å fremme bærekraftige leverandørkjeder og menneskerettigheter. Statsbygg mener at flere av forslagene er gode og støtter opp under overordnede politiske målsetninger på område.

Statsbygg registrerer at forslaget inneholder både kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier og kontraktskrav/vilkår. Videre registrerer Statsbygg at DFØ og EHN foreslår å endre ordlyden i anbefalte kontraktsvilkår fra «Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden» til «Kontraktsvilkår: bærekraftige leverandørkjeder». I selve vilkårsteksten foreslår DFØ og EHN å endre «arbeidstaker- og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden» til «grunnleggende menneskerettigheter, herunder anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og antikorrupsjon i leverandørkjeden». Statsbygg mener at dette er en litt for bred tilnærming, og at miljø og anti-korrupsjon er forhold som bør løses andre steder i kontraktene. Miljø er også et forhold som bør omhandles i alle anskaffelser, ikke bare der det blir stilt spesielle krav relatert til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Slik miljø-begrepet er omtalt i anbefalt «kontraktsvilkår» med Bilag 1 synes Statsbygg at det fremstår uklart om forslaget dreier seg om miljøaspekter ved fremstilling av produktet eller ved produktet selv overfor sluttbruker. Statsbygg synes at miljø/natur er for generelt omtalt, samtidig som det ikke gir eksempler og praksis som gjelder innenfor vår bransje, og som eksisterer. Anskaffelsesforskriften § 7-9 om miljø er relevant for alle offentlige innkjøpere, og DFØ har allerede en del veiledning, maler o.l. om miljø på anskaffelser.no. Statsbygg savner således en omtale av hvordan dette høringsforslaget skal spille sammen med forannevnte.

Videre antar Statsbygg at de fleste offentlige oppdragsgivere allerede har miljø-krav, men da i andre deler av kontrakten enn under et generelt kontraktsvilkår om «bærekraftige leverandørkjeder».

### **Om forslag til kvalifikasjonskrav**

Statsbygg synes ikke det per i dag er hensiktsmessig å stille (1) «aktsomhetsvurderinger» som et kvalifikasjonskrav i våre byggeprosjekter. Vi ser ikke helt verdien av kun å skulle sjekke at en tilbyder har en rapport/dokument eller lignende – uten å skulle vurdere kvaliteten av informasjonen og rutinene nevnt der. Det er lite trolig at et slikt krav er egnet til å skille mellom leverandører. Det vil helt klart også være merarbeid forbundet med at vi som innkjøper må vurdere slik dokumentasjon for alle innkomne tilbud, i stedet for som i dag, hvor dette kun blir vurdert for valgte leverandør.

Når det gjelder kvalifikasjonskrav (2) «sporbarhet i leverandørkjeden» viser vi til redegjørelsen nedenfor vedrørende tildelingskriterium (1) «bærekraftig produksjon». For Statsbygg vil det være problematisk å få leverandører spesielt i byggeprosjekter til å ha oversikt over leverandørkjedene på tilbudsstadiet. Dette bør derfor være del av kontraktsoppfølgingen og gjenspeiles i kontraktsvilkårene som i dag.

### **Om forslag til kravspesifikasjon**

Statsbygg støtter at kravet til «bærekraftig produksjon» inngår i konkurransegrunnlagets kravspesifikasjon der det er hensiktsmessig. Statsbygg vil imidlertid påpeke at det kan være utfordrende å identifisere produkter og produkttyper som har en risiko for ikke å være bærekraftig produsert allerede ved utarbeidelse av konkurransegrunnlaget. Dette vil typisk være enklere ved rene vareanskaffelser enn ved entrepriser.

### **Om forslag til tildelingskriteria**

Statsbygg mener at det er mest hensiktsmessig å innta krav om (1) «bærekraftig produksjon» i kravspesifikasjonen/kontraktsvilkår, ikke som et tildelingskriterium. Vi ser imidlertid at det ved andre anskaffelser enn byggprosjekter kan være aktuelt å benytte oversikt over leverandørkjeden som tildelingskriterium. For Statsbygg kan det typisk være ved varekjøp.

Statsbygg kan ikke se at det vil være hensiktsmessig å benytte (2) «oversikt over leverandørkjeden» som et tildelingskriterium i byggeprosjektene. Begrunnelsen for dette er at det ikke er rimelig å kreve at entreprenørene allerede på tilbudsstadiet skal ha oversikt over de produkter som vil bli benyttet i prosjektet og at disse er bærekraftig produsert. Materialvalg og løsninger er noe som i stor grad blir klarlagt senere og da ofte i forbindelse med detaljprosjekteringen. De vil si etter at kontrakten er inngått. Å benytte «oversikt over leverandørkjeden» som tildelingskriterium vil påføre leverandørene tilleggsarbeid som de ikke får betalt for i en bransje der marginene allerede er små. Statsbygg tror det er sannsynlig at markedet vil reagere negativ på et slikt tildelingskriterium. Dette kan igjen føre til redusert interesse, og i verste fall mindre konkurranse om offentlige oppdrag. Det vil også gjøre evaluering av tilbud mer krevende og øke risikoen for konflikter.

Statsbygg er enig med DFØ og EHN i at det er viktig med bestemmelser om (3) «levelønn/leveinntekt» i en kontrakt. Vi mener imidlertid at dette bør stilles som et kontraktskrav, og ikke som et tildelingskriterium. For arbeid utført i Norge gjelder krav til lønn i henhold til forskrift om allmenngjort tariffavtale. Slike krav bør også stilles i forbindelse med arbeid utført i utlandet, herunder i fremstilling av produkter. Vi anser at dette er tilstrekkelig ivarettatt i ILO-bestemmelser om lønns- og arbeidsforhold.

### **Om forslag til kontraktsvilkår**

Etter Statsbyggs syn har DFØ og EHN tilsynelatende (i det innledende formålet og i forslagets andre avsnitt) utvidet hva som ligger i det internasjonalt anerkjente begrepet «grunnleggende menneskerettigheter». Se for øvrig våre overordnede kommentarer om miljø(hensyn) og antikorrupsjon over. Basert på dette mener Statsbygg at fokus i disse spesielle kontraktskrav/vilkårene bør være på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

I Punkt «2. Kontraktsoppfølging», tredje avsnitt, fjerde underpunkt støtter Statsbygg endring av dagens ordlyd «kontraktsopplysninger» til «kontaktopplysninger», for å unngå at det kan oppfattes at oppdragsgiver skal kunne etterspørre for eksempel avtalte priser mellom parter nedover i leverandørkjeden. Derimot mener

Statsbygg det er uheldig å endre ordlyden «for utvalgte risikoprodukter (...)» i dagens mal til det foreslåtte «for utvalgte produkter». Årsaken er at vi mener «risiko» er en viktig påminnelse om at også kontraktsoppfølgingen skal være risikobasert, og det er uheldig hvis det kan oppfattes at ikke dette også gjelder for Oppdragsgiver.

I Punkt «3. Sanksjoner», tredje avsnitt, herunder kulepunkt om «Kreve dagbot», anser Statsbygg at det vil kunne være urimelig at vi som oppdragsgiver skal kunne stille dagbøter i prosent av den totale kontraktssummen for leveransen/anskaffelsen. I dag opererer vi med dagmulkt på promille-nivå, begrenset oppad til 10% av kontraktssummen ved forsinkelser. Ved andre type kontraktsbrudd enn forsinkelse bruker vi i liten grad dagmulkt som sanksjonsmiddel. Det er først og fremst retting som er aktuelt. Statsbygg er kjent med at det i markedet vi operer i normalt er relativt lave profittmarginer. Se også kommentar over om risiko for redusert interesse for å gi tilbud og mindre konkurranse i markedet. Et alternativt forslag kan være å utforme bestemmelsen slik at dagmulkt/bot først kan kreves ved alvorlige eller gjentatte brudd på bestemmelsene, og først etter at oppdragsgiver har gitt advarsel til leverandør eller krevd retting der det er mulig.

Vedrørende det tilhørende «Bilag 1» til «Kontraktsvilkår» så støtter Statsbygg de foreslåtte utvidelsene, men vår anbefaling er, som nevnt over, å avgrense miljø-begrepet til det som inngår i helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplass.

Vedrørende spørsmål fra DFØ og EHN til Punkt 1: Statsbygg tror ikke et forsøk på å forenkle fremstillingen av underpunkter b, d, e og f vil bidra en riktigere tolkning av trinnene. Det bør uansett være OECDs tilhørende metodikk som har forrang ved eventuell motstrid, i tråd med Punkt «1. Aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv», første avsnitt, første setning.

### **Oppsummering**

Det er positivt at DFØ sammen med EHN nå har fått utarbeidet ulike forslag til kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier, som nok vil være til god støtte for mange offentlige innkjøpere. For Statsbygg sin egen del vil nok likevel disse i liten grad kunne benyttes, og i alle fall ikke som standard i konkurransegrunnlag. Vi oppfatter at disse forslagene er utformet for en annen type anskaffelser enn det hoveddelen av det Statsbygg sine anskaffelser er. En typisk høyrisiko-anskaffelse i Statsbygg er kjennetegnet ved stor kompleksitet i antall produkter som inngår (for eksempel i et større nybygg). Videre er leverandørkjede-sammensetningen fra anskaffelse til anskaffelse konstant skiftende på grunn av de offentlige innkjøpsreglene, og det er en realitet og kjent sak at modenheten med aktsomhetsvurderingsarbeid i markedet er ganske lav. Oppsummert ser vi derfor ikke at forslag til kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier er egnet til å bli adoptert i våre ordinære byggeprosjekter.

Høringsbrevet etterspør innledningsvis (slik vi oppfatter ordlyden) i hvilken grad Statsbygg tenker at leverandørmarkedet til Statsbygg vil være i stand til å oppfylle og dokumentere kravene og kriteriene som blir foreslått: Statsbygg mener at leverandørmarkedet nok **i liten, til svært liten grad er i stand til å oppfylle** og dokumentere disse forslagene og kriteriene fullt ut. Dette henger sammen med kompleksitet og lav modenhet, som nevnt over. Det er viktig for Statsbygg å bidra til å stille krav til leverandørmarkedet, for bl.a. å øke modenheten på sikt, men vi må også forholde oss til realitetene i markedet vi opererer i slik det er i dag. Se også vår kommentar over om risikoen for få tilbud og svekket konkurranse.

Med hilsen

Anders Fylling  
direktør bærekraft og spesialfag

Harald Vaagaasar Nikolaisen  
administrerende direktør

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent.*

